

НА ЗНАЊЕ

Још један број „Цет. Вјесника“ добиће и претплатници, који нијесу похитали са претплатом. Који ни донде не пошљу претплате, неће даље добијати листа.

Администрација

Цетиње, 25. јула

Они на врховима у Турској као да су изгубили главу. Или не знају шта раде или о својим поступцима воде слабог рачуна. Своје безобзирне односе према становништву разних народности у царевини хтјели би да пренесу и ван ње, на своје сусједи и сусједне државе. Безбрижно гледајући на хаос и безвлашће у земљи, не поштујући ни чија права и не водећи ни о чему рачуна, они су такво држање заузели и према сусједним државама.

Од како је у турској царевини извршен преврат и од како се зацарио тако звани младотурски режим, не памти се, да је већег расула, безвлашћа, чуда и покора било у Турској. Нити су се поштовали закони, нити ичија права, а о реду и поретку да и не говоримо. Завладала је била таква распаност и таква безобзирност, да је сасвим природно било оно што је ових дана у царевини турској наступило и што је такав разорни рад наншао на озбиљну реакцију. Такво држање у унутрашњим стварима царевине као да јој служи и за мјерило према сусједним земљама. Јер иначе како би се могло објаснити држање Турске према нашој земљи. Оно је не само безобзирно него чак и изазивачко.

Граница Црне Горе према Турској тачно је изведена и прецизно регулисана Берлинским Уговором. На ипак поред тога Турска није пропуштала ни једну дану прилику, а да грубо не повреди те одређење и утврђене границе. Без икаквих обзира и скрупула она је иступала према Црној Гори дуж цијеле границе. Нарочито се та безобзирност и распаност осјећа пошљедних година од како је у Турској настало ново стање и зацарио се нови т. зв. младотурски режим.

Почев од ушћа Бојане, па све дуж наше границе Турска је грубо иступала и безобзирно се према Црној Гори држала, не обзирући се ни мало на њена права и на њену својину. На ушћу Бојане захватила је и посјела наше земљиште, Међуреч је сасвијем присвојила, дуж Зете је такође наше земљиште заузела, у Крајини на црногорској граници оградиле је своју царинарницу, према Затријепчу присваја црногорско земљиште, а да не говоримо какве су повреде према Полимљу и Великој, као год и у

Поља и на другим пограничним мјестима.

Због тога и таквог држања и с једне, наше, и с друге, турске, стране биле су одређиване пограничне комисије, које су имале да испитају право стање ствари и да заштите права и својину нашу и све те комисије утврђивале су, да је право на нашој страни и да повреде границе врши Турска. Тада је увијек обећавано, да ће се Црној Гори дати задовољење и да ће се све то поправити у корист нашу, али од тога није било никад ништа. Обећања су остала празна обећања.

Једно из обзира да се не кваре добри сусједни односи, а друго да се не би на Балкану изазивали заплети, који би били лако и судбоносни, Црна Гора је све те испаде Турске мирно сносила и мирним путем настојавала да се сви ти спорови споразумио и лијено ријеше не правећи ни једном приликом од тага велико питање, нити се лађајући икаквог оштријег и принудног средства, све и ако је на то и повода и разлога имала, бранећи своја освештана права и штитећи своје земљиште. Својом широкогрудношћу, трпељивошћу и попустљивошћу, која је врло често прелазила и у самарићанство, Црна Гора је таквом коректношћу хтјела да уразуми и к свијести доведе своје разметљиве и бахите сусједи како би били заузданији, присебнији и коректнији и како би једном увијели да их такво држање према трпељивом и кавалерском сусједу никаквом добру не води и како њихова бахитост у њиховом сопственом интересу треба једном да престане.

Чак и онда када су наши сународинци, који потпадају под Турском, као зечеви таманени и кад се са њима најварварскије поступало и на кланицу извођени, Црна Гора, и ако с болом у души, умјела је да се обузда, да се узвиси и да своје осјећаје потчини, ма да тешком муком и на рођену штету своју, само да испољи коректност сусједску. У томе је тако далеко ишла, да никакав испад према сусједној царевини није учинила ни онда када су друге балканске државе биле принуђене, да иступају у одбрану својих сународиника, било толерирањем, било помагањем, било шиљањем чета, које су оружаном руком браниле и чувале животе и имовину својих сународиника у Турској од зулумћара и одметника. За то је најбољи доказ чињеница, да у времену, када су кроз Стару Србију и Македонију крстарили толике чете, ни једне једине није било из Црне Горе. А ако ико, Црна Гора је била та која је највише повода и разлога имала да се тиме успјешно користи и да у заштиту узме своје сународнике, погранично становништво, које

стоји у врло тијесној родбинској вези са њеним становништвом. А да је она учинила то, отоманска царевина би ту акцију врло добро запамтила и не би било те земаљске силе која би јој могла на пут стати!

И у мјесто захвалности за све то, у мјесто да то уразуми оне на врховима у Турској и да свом добром и коректном сусједу оладу признање и дужно признање, трудећи се да и сами према њој буду коректни и исправни, објест турска се наставља и испадн се њихови све више гомилају и за вријеме владавине Младотурака долазе до врхунца и несношљивости...

Када је ту скоро опет одређена комисија ради регулисања границе и ријешења спорних пограничних питања турска комисија по добијеним инструкцијама из Цариграда, још у самом почетку није показала никакве добре воље за исправан рад. То се види још и из тога што чланови турске комисије долазе на Цетиње и ту погађају станове за шест мјесеци! Тиме су дали очигледног доказа да им није било до стварног рада, да нијесу дошли да што учине, него да играју комедију.

А кад се једном, на јадвите јаде, пришло раду, када су прегледани протоколи, записници, планови, цртежи и мане ранијих комисија, ни ова комисија није имала куд него да и она, попут ранијих, призна, да су наводи црногорски тачни, да су захтјеви наши оправдани и да је Турска та, која, почев од ушћа Бојане, па све до Шћепан поља, ремети границу и крши права Црне Горе.

Протокол о резултату рада ове комисије послан је у Цариград да се потврди и да се Црној Гори признаду угрожена права и њени праведни захтјеви испуне, преко представника наше земље у Цариграду с Порте се одговара, да ће то кроз годину двије бити ријешено!

То је било очигледно изругивање међународних односа и није се смјело да дозволи, па ипак Црна Гора од тога није правила питање само да јој се не би пребацило, да хоће да се користи и унутрашњим и спољним заплетима, у којима се нашла Турска, и што је хтјела очигледно да покаже сусједску коректност до краја и да није она та, која угрожава и иначе у опасност доведени мир на Балкану.

У томе је она толико далеко ишла да је чак и разоружала најхрабрија и највећој опасности изложена погранична племена своја, што су Турци дивљачки злоупотребили, јуришајући на њих, бацајући их под нож и пљачкајући их, о чему најизразитије говори силан број наших рањеника, који се и дан данњи налази у државној болници на лијечењу!

На и то им није било доста. Кад су видјели, да је Црна Гора повучена да им на рођену штету излази у сусрет, да стрпељиво сноси све њихове испаде и објесна бахиташа, да толерира стрпељиво њихове нападе, пљачке, отмице и крволочна звјерства, да на силу Бога хоће да одржи пријатељске односе и да ни по коју цијену са своје стране неће да их помути, они су постали све разузданији, безобзирнији и насртљивији. Окомили су се на мирно становништво Црне Горе, немилостиво га таманећи сваком даном приликом. Без икаквог повода насрнули су на мирно становништво у Зети и направили праву кланицу. Поубијали су и израђавали мирне Зећане дубоко у граници црногорској, па онда још и сами пријешли и сасјекли их.

То бестијално насиље и варварство редовне турске војске над мирним становништвом Црне Горе у њој самој сасвијем природно у Црној Гори изазвало је силно огорчење и узбуђење. Црногорци, познати у том погледу као крвави осветници, ни руком нијесу макли да се освете. Као што се још у историји поносних ових брда не памти, невине жртве остале су неосвећене!

Турцима је и то било мало. Попустљивост и толерантност Црне Горе дала им је подстрек за нова насиља, нападе и звјерства. Кицисали су опет на мирне Црногорце, опет у граници Црне Горе, али овог пута је Црногорце завидно и беспримјерно стрпење издало: нијесу се могли уздржати, а да ватру ватром не одбију.

На Пржишћима на самој граници налази се турска кула. Терен око куле припада Црној Гори и својина је наших становника. На ипак то ништа није сметало Турцима, да испред куле на 200 корака у нашој граници подигну утврђени шанац. Наша влада је неколико пута и писменим и усменим путем затраживала, да се тај турски шанац дигне са наше земљишта. Турска за то није хтјела ни да чује, него је и у кули и у шанцу држала јаку посаду. Сам мудир мојковачки на састанку с нашим властима признао је, да је шанац на нашем земљишту, али је рекао, да је то учињено да би кулу боље чували! Овакав безочан и напечувени начин одговор саопштен је овданијем турском посланику и тражено је да подјејствује, да се шанац са црногорског земљишта уклони. Он је обећао да ће то учинити, али шанац је и на даље остао.

У ипак, кад су наши сељаци пошли да ту своје ливаде косе, Турци су отворили плотун на њих. Наше власти су одмах посредовале и тражиле од турског мудира да палбу прекине и да на нашем земљишту остави наше сељаке на миру. Турци за то нијесу хтјели

ни да чују, него су наставили плотун, нашто се и наш батаљон латио оружја и тако се отворио бој, који и данас дуж Таре на томе крају траје и до сад су многе жртве пале.

Наши крајиници брзо су атакирали голим прсима на шанац и кулу. Шанац, и ако је добро утврђен, на јуриш су заузели и кулу на Пржинца разорили и са земљом савијали.

За вријеме боја турска војска је била и у шанцу и у кули, и зато су наши навалили, по заузећу шанца, и на кулу, из које је десет наших било убијено.

Тако су се Турци морали повући са преко 50 мртвих, а рањенима се ни броја не зна.

На глас о овом крвавом сукобу, пред овим очитим изазивањем, нашој пограничној војсци издана је строга наредба да се добро чува граница, да је нико не повриједи а сваки напад с турске стране, да се нападом одбије. Војска се наша ове наредбе строго придржавала.

То је била природна пошљедица држања Турака према нашем пограничном становништву. Бахнитост њихова морала их је до тога довести све и ако се с наше стране и сувишне попустило и толерирало. Нека би бар овај крвави догађај једном довео наше сусјеле к свијести и уразумили се. За њихово добро је, да они у Цариграду оставе једном Црну Гору на миру. Ако њихови млађи нараштаји не знају, старији добро памте, да је Црна Гора била тај црв на Балкану који је стално гризао њено моћно стабло још онда кад је Турска била у пуној снази и грама по грама тога великог стабла сунула се док те на Балкану нијесу појавиле неколико слободних држава.

Црногорци су они исти који су и били, а Црна Гора је сад много јача, па је бојазан да Турци не забораве Дрну и Качаник при љутом карадачком јатагану, који мигрује само онда кад је у корицама, али који не може ништа обуздати кад се из њих извуче!

ПОДЛИСТАК

ШУМА ОД МИРТА Anatole France

Још као дијете био сам врло блесгар, али сам у седамнаестој години отуђио. Годину сам био плашљив и стидљив, да сам се увијек купао у зноју, кад сам морао ићи у какво друштво или средити у њему. Нарочито ми је задавало страх женско друштво. Ја сам се дословно драго оног правила, на Imitation de Jesus Christ, које сам не кад научио у нижој гимназији и занатом, што су стихови, у којима га је Борнел написао, намаздао чуновати:

Кад се привлачно издире са женскимим,
Пошмалу се пријати душман твоје мило,
У свјетлих одијелених препоруци Теорију,
Оне, чије прелепе удешавају душе,
Па не остављају с нама много,
Водим их, али у боју.

Ја сам послушао свијет старог, мистичког надућера: али и те сам чинио против своје воље. Волио бих, да се тако брзо не растајем са женама. Међу пријатељима моје мате била је једна госпођа, поред које сам ја нарочито желио да останем и да с њом дуго говорим. То је била удонина једног нијансе, Атолефа Ганса, који је умро млад али и еланан. Она се звала Алиса. Ја нијесам још никад био добро загледао њене очи, њене очи, њене зубе... А како ће се видјети оно што лебди, сјај, зајевљивање? Она ми је загледала зеница него сам и као каквог природно биће. Моја је мати обично говорила:

Поглед по свијету

Расцјеп у бугарској цркви

Имећу поглавара бугарске цркве у Турској, епископа Јосифа I и епископа црквеног синода изабрао је сукоб. Сат је између та два цијела бугарске цркве дошло до формалног расцјепка, и црквени синод је већ тражио од бугарске владе, да га расцјеп санкционише.

До прогласа независности Бугарске г. 1869, бугарско припадност јединствено постојало је и стварало и формално. Епископ се сматрао као врховни поглавар бугарске цркве и у Турској и у Бугарској. Предједник епископ црквеног синода био је само његов наставник, а епископи у цијелој Бугарској оповијали су његово име. По овима настављеним питањима синод се споразумио са епископима. Истакнуто у Бугарској послале су епископима писма.

Данас пак синод не признаје више епископа за поглавара бугарске цркве и изабрани је да се поново име синода наменује. Предједник синода не сматра се више као наставник епископа, већ као шеф цркве, који има врховну управу цркве у Бугарској. По канонским питањима синод се више не обраћа епископу. За бугарску су штатне парочите црквенике, које не носе више печат епископије, већ печат епископ црквеног синода.

Дакле, бугарска црква је већ раздијелена стварно. И сад синод хоће, да то ново стање и узакони. Синод је већ почео акцију у томе. Али се није обратио непосредно епископу, него Генову, предједнику бугарске владе. А Генов је синодске предлоге упутио епископу такојер не непосредно већ, преко бугарског посланика у Цариграду. И ти ће се преговори, али сувише, ершити формалним расцјепом у бугарској цркви.

Генова је влада у овом питању уз синод, док се у јавности подиже све више и више раздраске против синода.

Некоје политичке партије су ову ствар употребиле као главно оруђе против владе. Разумљиво је, да је овај расцјеп у бугарском народу непопуларан, јер капа једну јаку везу, која га је везивала са Бугарима преко турске границе.

Синод бугарске цркве у Софији изабрао је овај пројект подјеле бугарске цркве на двије самосталне цркве.

1.) Црквом у краљевини управљаће синод, који састављају и митрополити у Турској.

2.) Предједник синода у Софији може бити и епископ, ако буде изабран за то изабран. На служби у будуће синод ће се синод као глава цркве а не епископ.

3.) Оба синода, и овај у Бугарској, и овај у Турској биће митрополите самостално по утврђеном реду.

4.) Сви миро обје цркве ће као и до сада набањати из Русије. Антихришћанске и правне књиге биће набањане као и до сада. Промјене у томе могу се учинити само у споразуму обје цркве. За бугарску цркву ће се изабрати у Бугарској, а за Турску у Турској без одобрења мјеста и државе у којој је књига штампана.

5.) Оба синода састављаће самостално своје бодове.

6.) Обје цркве ће узјачно признавати једна, другу у својим приликама.

Чешко-њемачки споразум

Овијех дана био је у Младој Болеслави, Чешкој, конгрес заступника чешких градова, када је поведена ријеч и о чешко-њемачком споразуму. Тада се о томе питању познати чешки научник и политичар др. Крамарек овако изјавио:

На политику великих реформа не можемо мислити докле, док се Нијемци и Чеси у земљи не

кад би чешки до ентитета промотрио лице госпође Ганс не би нашао ништа необично. Кад би год то мати рекла, мој је отац одмагнуо главом у знак сумње. Јамачно због тога, што је радио као и ја: није сваку црту госпође Ганс посматрао. Ма какве биле њене црте, оне су је чиниле лијепош. Она ме је привлачила; њенога је крива ствар: госпођа Ганс задавала ми је страх; њенога је страшна ствар.

Једне вечери, кад је мој отац примлао госте, уђе и госпођа Алиса у салон. Њена ме доброта и благог охрабрише. Она је изгледала често међу људима како капа краљица, која баца пичинама мрве хљеба. Затим би, од једном, узела висок тон; лице бијаше студено, она махаше марсијем руццем, као да је хтијела удаљити од себе какве непријатне мисли. То себи нијесам умно објаснити. Дакле то потпуно разумијем: госпођа Алиса била је востела.

Рече, кад да оне вечери кад је ушла у салон, на сваког се насмија, па и на најекромнијес, на мене. Моје је очи нијесу о-стакнале и учини ми се, да у њеним лијепош очима читам исписану тугу; то ме је јако погрестило. Тада сам био право чудо од доброте. Умислих је да што одигра на клавиру. Она одигра један нотурно од Шопана; никад докле нијесам чуо њених свирке. Учини ми се да осјећам, како сам прети Алисини, они лијепош, бијели прети, са којих свирке претине, додирују, мигују моје уши.

Кад заврши нотурно, ја несвјесно прабих мој, пошдијих јој руку, доведох је до вези-

славе. Изјављујем, да ћемо и без споразума живјети, јер имамо доста снаге за даљу борбу, да достигнемо оно, на шта права имамо. Ми не захтијevamo ништа друго него наше право. И Нијемци имају снаге, да се боље боре, али ондје на конгресу чешких градова морадо изјавити, да нијесу чешки и њемачки право била стоје и да је право њихово право, на ком би се могли заједно борити. Напротив чешке јавности можемо изјавити, да слогне између Нијемца и Чеха не можемо замислити, ако се не даде изражаја једној равноправности једнога и другог народа у земљи, то јест да сваки жител Чешке у цијелој земљи може у свом језику своје право сачувати. Пође ли за руком остварење на ово становиште, да се склопи између Нијемца и Чеха политички мир а да не буде то побједитељ или побјеђен, онда ћемо без страха ступити пред јавност и резултат нашега заједничкога рада изјавити. Могуће је и то, да до слогне не дође, јер има много непријатеља, али ми морамо и на то рачунати, да ће у случају, ако обидије стране од њакога вијекања одустану, још неко други да ред направи, те ће и ту акцију употребити да сатре моћ и утицај либералнога и демократскога чешкога и њемачкога грађанства. На сваки начин изјављујем још једном, како обидна народа имају доста разлога, да сами направе ред, сами да парирају све преостале неуспјешне, него да то израшавање другогме коме препусте. Пође ли до споразума, настаће доба великих реформа у Аустрији.

Говор овај пропаћен је бурним одобравањем и сада је предмет опште напави.

Састанак епископских странака

Новодо изабрана епископска црквена автономнај епископа је епископ самостална странака предлог епископ радикалној странци, да се сазове конференција епископ епископских странака и то: самосталне, радикалне, либералне (слободомисли) и демократске. У допису ери се самосталне странке на радикалну каже се још, да би се у конференцију могли споразумом позвати и неорганизовани елементи, који би искрено хтели учествовати у заједничком раду. Конференција би се ради нешто публицистичког држала у Будим Пешти, а свака би странака или епископ изабрала једна број учесника који ће се накнадно и споразумно установити.

Принци епископ радикалне странке на Пиндани имали су ради тога конференцију, на којој су одлучили, да прихвате овај предлог.

Њемачка социјална демократија

Из Берлина јављају, да су се владе свих њемачких држава споразумеле у томе, да се поведе заједничка енергична борба против социјалистичке демократије. То се већ онако по државу владе јуно-њемачких држава према социјалистима, које је у новејој пријеме много непријатељскије него првје. Тако сада баварска и баденска влада не потврђују изборе општинских чиновника социјалиста.

Нијесно је, да ће такав начин борбе социјалну демократију само одјати, као што су је онајале биле и највише мере Њемачкоме.

Још јадан доказ више

Питање о ранско-призренском митрополиту

Један од старјих дипломатских чиновника Краљевине Србине Јов. Ф. Христић, који је двадесет и осам година провео које у министарству иностраних послова, које у разним посланствима Краљевине Србине на страни, прије неколико мјесци, као шеф консулата у Будим Пешти, пензионисан је што се мишљао у питање о избору ранско-призренског митрополита и што је радио на избору г. др Г. Дожића.

на мјеста и сједох поред ње. Осјетивши мирис бајних груди, склоних очи. Она ме упита да ли волим музику; њеним гласом прожма државицом тијело моје. Отворих очи и онази да ме гледа; тај поглед бијаше моја пронаст.

— Да, волим, господине, одговорих у забуну...

Кад се земља не отвори да ме прогута у том тренутку, значи да природа врло мало води рачуна о најатренијим жељама људским.

Цијелу ту ноћ провео сам у својој себи називајући себе глупаком и звеканом, ударајући се у лице. Послије дугог размишљања, ја се, ипак, нијесам у јутру са собом измирио. Говорио сам у себи: »Хтијети рећи једној жени да је лијепа, да је више него лијепа и да зна из свирке извући уздахе, сузе, плач, и не моћи јој ништа друго рећи до ове двије ријечи: да, господине, то значи сасвим бити без способности за називање своје мисли. Сакри се, Нијере Пазијере, ти си мамлаз».

Али, на жалост, нијесам се могао потпуно сакрити. Требадо је ићи у школу, на шетњу. Скривао ам руке своје, поге, врат, како сам могао. На ипак су ме виђали и ја сам био врло несретан. Кад сам био са друговима излао сам начина да се проведем бар у песничеству; то бијаше бар држање. Али се пријатељница моје матере бијаше биједан. Са нама сам осјећао сву доброту оног правца: »Ктоли се брижљиво женског друштва».

— Да добра, спасоносна савјета! говори у себи. Да сам те фаталне вечери по-

Да би доказао да је оклеветан и да је невин страдао, Христић је штампао једну брошуру, у којој доказује своју невиност помоћу многих писама, докумената и не-побитних чињеница.

Том његовом брошуром сада се бави и биоградска штампа, па се и ми заустављамо на њу у колико се она односи директно на ранско-призренско митрополитско питање. То чинимо у толико прие што је Христић дугогодишњи дипломатски чиновник и што о овој ствари говори с пуним познавањем, те да се већ једном види ко је кривац што се ово питање овако наказно и штетно развило и ко је проузроковао што је спутан цео културно-просвјетни рад српски у турској царевини.

Ево шта Христић о томе вели:

„Против саме личности г. Раденковића, ја не могу имати ништа, пошто га познајем и као ђака у Лицеју Галате Серај... и, као радника, али усвајам мишљење да је његова кандидација преубрзана. Он у својој прошлости има сјајних момената, који га у исто вријеме препоручују и онемогућују за народног првака. Да се отклоне сметње и да се Раденковић оспособи и с друге стране за тако висок чин у цркви, требало га је упутити у Хилендар за 2—3 године, за тим га послати у Цариград као вјероучитеља у онамошњој нашој школи, као свештеника нашег по-сланства, и, што је најважније, као човека, који ће одржавати везу с Патријаршијом, онако, како је то био случај са митрополитима: Никифором, Севастајном на и са Гаврилом Дожићем. — Ко цијело познаје прилике у Турској, а по-главито у Патријаршији, он зна да је ово азбука. Међутим, радило се сасвим супротно и дошло се до наонаког резултата.

„Само, не треба се варати да није несреће у томе, што Раденковић није изабран, него је несрећа што је изабран г. Дожић: несрећа је у раду, који је покренут *послије избора г. Дожића*. Пошљедице тог наонаког рада ми данас видимо све: *застаје у свима пословима народним у реченој епархији, пошљедице народа у тој и другој епархији, још већи јаз између Србије и Црне Горе и саблазан за цијели српски народ*“ Нарочито је фаталан корак наше владе, да се учине на турску владу, да не изда берет изабраном митрополиту, чим је нагрнула на права Патријаршије, а, отуда, и на права српског народа у Турској, као пастве Васељенске Патријаршије и *створила преседан да Порти не изда сјутра берет ономе, који буде вођа Србије*.

„Министар иностраних дела обилежно је у јавности избор Дожића као пораз престижа Србије, а то је нетачно. Дожић је био наш потомак, добар Србин и спреман теолог доведен у Цариград као будући кандидат за митрополита и, као такав, уведен у везу с патријаршијом. И, да Раденковићу у међувремену није умрла савируга, *г. Дожић би остао једини озбиљни кандидат*, и, никоме не би пало на памет ни да омете његов избор, него да се подиже против њега оволико одвратна хајка.

„Патријаршија је јасно наглашавала коме треба, да г. Раденковића не може бирати — из чисто својих интереса, јер

бјегао од госпође Ганс, кад ме је, свирајући са толико појемине онај нотурно, очаравала: да сам се клопио не, она ме не би упитала: »Волиш ли музику?» а ја јој не бих одговорио: »Да, господине».

Ове двије проклете ријечи »да, господине,» брђаху ми нестрпано у ушима. Успомена на то додила ми је пред очима, али боље, по неком фономену свијести, загледао ми је да се вријеме зауставило и да се падавам бескрајно у оног тренутку кад сам проговорио оне судбоносне ријечи: »Да, господине,» Свијест ме није гризла. Грижа свијести била би бијелије према ономе, што сам осјећао. Шест недеља био сам у благој меланхолији: тада моји родитељи примјетише да сам први звекан.

Пешто, што је допушћавало моју глупост било је ово: у мислима сам био толико еми-он, колико на једну плашљиву. У младих људи интелегенција је обично врло крута. Моја је била врло крута. Ја сам мислио да сам погодан истину. Кад сам био сам, био сам жу-стар и бунтовник.

Да, кад сам био сам, био сам прави на-дрибада. Од тада сам се промијенио у многоме. Данас се не бојим својих савременика. Кад сам у друштву оних, који су много наметлији од мене и оних који нијесу то, ја умијем изабрати себи мјесто, а рачунај увијек да ће ми они прии, по доброти срца њиховог, опростити. Напротив кад сам сам, нијесам баш тако ситуран са собом... Али, најзад, ја сам причам један догађај из моје

би се такав преседан дуго светио при изборима грчких кандидата за грчке епархије, и тражила је, да кој се да други српски кандидат. Наши то нису хтели учинити, ни учини самог избора, а знали су да Раденковић не може бити бирач и да неће бити бирач, и Патријаршија је изабрала ранијег кандидата, Србина и тим одржала у снази наше освештено право на рашко-призренску епархију. *И мјесто да позвани тај избор приме и поздраве, они се ипак поводе за личним интересима појединца и изводе одвратну кампању против једног исправног Србина и сугавају цео културно-просвјетни рад наш у Турској.*

Ово није ништа ново. То смо увијек гледили и ми и независни српски листови. Само је ово изношење Христићеве у толико значајније што то тврди и говори човек, који је близу тридесет година био у дипломатској служби Србије и што врло добро зна и право стање ствари и ток ове несрпске работе и прилике српског народа у Турској.

Послије овога свакоме ће бити јасно ко је у праву и ко силом хоће српску ствар да упропасти.

Нама боље и љепше сатисфакције не треба, као ни оним честитим људима, који су се дигли противу разорног рада кобне котерије.

Арбанаски устанак

Од нашег нарочитог дописника

Подгорица, 20. јула

Опет звијук пушчаних танади опет поклику Скендербегових потомака и звијук арбанаске сирочади разлијеже се дуж наше источне границе:

На 13. тек, мј. враћао се трабојински војвода Ђон Деда са једним својим рођаком са пазара из Тузи својој кући. Једва ако су одмакли из Тузи за један километар пут источне стране, а плотун пушака тушских низама осуо је на војводу. И војвода и сапутник му пали су мртви на долина, као невини жртви ненаситих азијата. Ова грозота и ово бездуше одјекнуло је муњевитом брзином управ од Скадра на чак до Гусиња.

На 14. ов. мј., а сутри дан по погинути Ђон Дединој, сину Ђонов са још неколико својих рођака тргао се у освету свога оца. Испред самог сунчаног залазка а у близини „Хотескога Хана“ журнуо је из засједке и са друштвом отворно плотунску паљбу на једну низамску полуцету, која је ишла из Тузи за „Буковик“. На овај џупан сакупило се мноштво Арбанаса из Хота и Кастрата и прискочили у помоћ сину погинулог војводе. Арбанаси су побјегли том приликом 15 низама, ранили 12 и одузели 31 пушку маузерку. Одмах сутра дан на 15. т. мј. дигли су се на оружје и Клименти. Како се један дио аскера налазио у Никече, на мјестима „Висе“ и „Тамари“ а други у Селци на „Подове Ђоновића“, го су Селчани ударили на „Подове Ђоновића“ а Никечи на „Висе“ и „Тамару“. Никечима се предало 150 аскера, од којих су одузели оружје и муницију, па их за тим ослободили, упутивши их пут Тузи. Онај други дио аскера на „Подове Ђоновића“

није се хтио предати, већ се између њих и Селчана отворила напорије јединична пушчана паљба, а послједице плотунска тридесет је пало мртвих низама, а 120 их се предало, од којих су одузели сву муницију и пушке, па их затим упутили пут Гусиња.

У прошли уторник Клименти су пошли у Врмашу и тамо напали на трећи дио аскера, који су им се на броју 72, одмах послје омањег преуцавања предали. Са овима Арбанаси су поступили као и са првима.

У свим овим борбама убијен је само један Селчанин, а три се ранила.

Као оно ратарена вучад кад кидишу и умуте у у киква овећа стада, тако су ових дана и соколови љуте Арбаније продирали напријед, хватајући се с момента на момент подесних положаја, па, уграбивши zgodnu прилику, неустрашиво и успјешно су разиғнали сву царску војску, која им се налазила у непосредној близини, снабдевени се овећом количном муниције и наоружавши се царским маузерима.

Арбанаси, тај хришћански народ, познат од икона свога по својој племенитости, по јунаштву и преглаштву, а данас у борби за: бити или не бити, у изгледу је да се стално и чврсто и данас држе оног свог одговора даног за вријеме прошлогодишњег устанка епископу Скадарске дијецезе Пресвијетлом Ђакову Срећију, а који гласи:

„Одавно смо изазивали, да не верујемо Турцима више ништа и с њима нећемо више никад. Нека нас постигне горка судбина, која лебди над њима и нашим отаџбином, али је Бог на висини, он нас заборавити неће; до потоње капи крви борићемо се и... и Европа погледаће на нас“.

Овај устанак Климената и Хота повући ће, без сумње, ових дана и остала племена у јужној Арбанији на својопити устанак, те ће те бити, г. уреднице, о свему тачно извјештавани од нашег дописника.

М. В.

Мисли

Родбинеке везе дуже су, али су пријатељске јаче. Рођак ти може бити брат по родитељима, али пријатељ је брат по срцу.

Јачи је онај који се никада не боји од онога, кога се свако боји, јер пријоме је моћ у њему, а другоме у положају, који заузима.

На већи закон над законима је савјест.

Снага влада, али ум господари.

Лијено је имати добру будућност, али је страшно немати прошлости.

Валси

Српство

Аграрна странка у Србији. Нову странку у Србији оснивају старорадикалски десиденти заузимањем Пера Максимовића, који је прије годину дана ступио из старорадикалске странке. Одржана је у ту сврху конференција, те закључено

да се оснује нова нова странка с аграрно-политичким програмом. И пуковник Мишић присуствовао је овом вишећању. Максимовић је развио живахну агитацију за нову странку, која ће се на јесен конституисати.

Мемоари д-р Миловановића. Биоградски лист „Балкан“ јавља, да је само онај дио Миловановићевих мемоара спремиљен у државни архив, који се односи на анекдоту Босне и Херцеговине. Све остале биљешке, које се односе на поједине државнике, нарочито на Пашића и Протића, стављене су овима на располагање.

Зграда Академије Наука. У току ове недеље отпочеће рушење зида и измјештање камена са простора преко пута „Гранд Хотела“ у Биограду, где ће се подићи зграда Академије Наука. Планови и предрачунска сума одобрени су.

Конгрес адвоката. У Биограду ће се још ове године одржати конгрес свих адвоката југословенских ради организовања удружења југословенских адвоката.

Споменик Светолику Ранковићу. Професорско Друштво у Биограду намјерава да 12. августа ове године подигне надгробни споменик покорном Светолику Ранковићу писцу „Горског Цара“ и „Порушених Идеала“. Већ је вајар Коњарек отпочео израду споменика, који ће бити од камена и бронзе.

Десетогодишњица „Просвјете“. У суботу у вече одржала је „Просвјета“ у Сарајеву ужи састанак за прославу своје десетогодишњице. Утврђено је да се прослава одржи на Малу Госпојину, која пада у суботу и у недељу иза Госпојине, дакле 8. и 9. септембра. Свестрано је претресан програм саме прославе. У четак уочи Госпојине дочекаће се гости тако, да ће права прослава почети у суботу прије подне. У суботу прије подне биће свечана сједница а у подне банкет. Послије подне биће сједница с једне стране, а посјета Пала с друге. У вече је комерс. У недељу изјутра је ужа конференција, у 11 сати освештење двију соколевих застави пред новом црквом и иза тога поворка градом свих Сокола. Послије подне је јавни час и народна свечаност, а у вече ће банкет дати „Просвјета“, а други српско грађанство. У понедељак је опростај с гостима.

Како наш народ пропада. У Америци у држави Оклахома у једном руднику запаљено се гас, па се распукао рудник, и ту је погинуло 116 људи из наших крајева. То се исто догодило и у Макур-лену, где су онег људи из наших крајева. Ту је у руднику погинуло 85 људи. И тако наш свијет оставља кости своје, где им се ни трага знати неће; где их нико окадити неће; где их нико претити неће; где их нико поменути неће, ни подупица им дати. Једни народе, камо идеш, а не знаш, куд идеш, како дугаш као гуска по мачи, како гинеш у туђем свијету, где те нико не жели, нико не штеди. Колико се човек осврће за погинулом марвом, толико се и овај туђ свијет осврће, кад тамо погине ко од наших Срба. А колико туђета свијета живи овде међу нама! Место тога туђета свијета зар не би могли наши туђијено живјети? Могли би, само да је

Али ја још не знадох кога сам љубио, То сам сазнао тек идуче зиме, кад сам понова видео госпођу Гане. Ви сте јамачно много оптроунијали него што сам ја био. Погинули сте! Йубио сам Алису. Дивите се тој фаталности! Ја сам љубио ону жену, пред којом сам био смиренији, која је, мора бити, о мени врло рђаво мислила. Јаман да човек дође до очајања. Али очајање не бијаше тада у обичају; наши преци сувашином употребом упроштели су га. Ја нисам узнио и ни што страшно ниш што велико. Ниш сам опшино да се сакријем у рупе кини какаог старог манастира, ниш сам отишао у пустињу, ниш сам позвао бурне вјетрове. Ја сам био само врло несрећан и положих нешит зрелости.

Моја је срећа била страшно видјети и слушати Алису, а мислити овако: То је једна жена на свијету коју могу волети; Ја сам једини човек кога она не може да види. Кад је на гласовиру свирала, ја сам окретао стране на погледа гледајући прелепе њене косе, гдје се играју на бијелом врату. Да не бих још једном рекао: Да, господице, зарекао сам се да јој ништа ни кад више не кажем. У моме животу ништа не промјене, ја набућих на вида Алису и никад јој ни речење не рекдох.

Онога лета у једној банји видео сам го спођу Гане. Чинило ми виђаше да је пролазила од онога дана, кад ме је жена љепота забринула. Ја пролази љепота и ја још своје дражи. Сајде косе и сам, прекривши свој зовјет из младости доби-

више умјења, више памети. А кад је мало памети, онда и тамо у туђем свијету наше са мало памети намјештају на она места, где се тине, где нико други неће да се прими. Зато, Србине брате, знај, да је твој крај, гдје си се родио, бољи од Америке, само се научи радити и паметно живјети. Ни овде нису сад јевтини радници, па кад се паметно живи, лијено се излази на крај, а не мора се врат домати по дагом свијету.

Словенство

Свечаности у Бугарској. За израду детаљног програма, за прославу двадесетогодишњице владавине Краља Фердинанда у Трнову, била је одређена једна нарочита комисија, која је завршила свој посао и према том програму свечаности ће овако тек: У јутру 2. августа биће служба у цркви Св. Димитрија у Трнову. Службу ће служити све свештенство трновско с митрополитом Василијем, а присуствоваће краљ, краљица, књажеви, принцезе, министри и дипломатски представници страних држава. Послије службе ће предсједник министарства Гешев предати краљу адресу, у којој ће бити изнесени сви подаци за прошлехних 25 година, од ступања на престо краља Фердинанда. Затим ће на Марнопољу бити реви група трновског гарнизона. У подне ће Двор у Преображенском манастиру давати ручак министрима, дипломатима, народним посланицима и новинарима. У вече ће министарски савјет давати вечеру у салону читаонице „Надежда“. На тој вечери ће такође бити и цијела краљевска породица. Цијеле ноћи варош ће бити освјетљена, а на Марнопољу ће бити народно весеље. Сјутрадан, послједије закуске, краљ ће са породицом, министрима и дипломатима отпутovati у Искреп, гдје ће бити освештавање Санаторија „Цар Фердинанд“. Тиме ће свечаности око прославе краљевог јубилеја бити закључене.

Свесловенски пчеларски конгрес. Трећи свесловенски пчеларски конгрес држаће се ове године у Москви од 25. до 27. јула. Пчелари из Угарске, Хрватске и Славоније, најприје су опшили у Биоград одакле су се уочи Св. Илде у 5 сати ујутру кренули паробродом за Русију преко Галица. Руским влаком путовали су из Ренија у Кијев, а у Москву су стигли 24. јула. Пут од Биограда у Галиц стаје 1. класе К. 21 а II. класе К. 12.60, од Ренија до Москве железницом II. класе 54, а III. класе 36 круна.

Југословенска ујетничка изложба. Четврта југословенска уметничка изложба у Биограду затворена је 10. јула. Изложбу је посетило 12.000 посетилаца. Са изложбе су откупљене слике у вриједности 90 хиљада динара. Држава је откупила слика и вајарских радова у вриједности 43 хиљаде динара, народна скупштина за 10 хиљада динара и т. д. Награде су добили: као десетогодишњица посетилац Добрило Никодић Ивановићеву слику „Мртва природа“, као 11-хиљадити посетилац Гђа Јованка Аранђеловић сервис за чај од Кризмана, 12-хиљадити Божидар Здравковић слику од Шантелова: „Красулице“.

Добар дан, госпођо, рекох гђи Гане. И овога пута узбуђене младих година није бунило ни глас ни поглед ми.

Она ме одмах поздраве. Успомене наше оближине нас те једно другом поможемо, да прекратимо досадно вријеме.

У браво се створило између нас пове воде које ће бити чврста збрједина зајорености и наше стварају их. Свако јутро сјетовало на једну жену кауцу, и на сунцу смо го ворали о нашим болестима и јакима. То нам је јутвак предлог за разговор. Често смо ради забаве и промјене говораца и о прошлости.

— Како сте немала били лијеви, госпођо, рекох ја једног дана, а пошло су нам се дивили!

— Довела, одговори она смиренији се. Сад кад сам стара, а мислити овако! То је једна жена на свијету коју могу волети; Ја сам једини човек кога она не може да види. Кад је на гласовиру свирала, ја сам окретао стране на погледа гледајући прелепе њене косе, гдје се играју на бијелом врату. Да не бих још једном рекао: Да, господице, зарекао сам се да јој ништа ни кад више не кажем. У моме животу ништа не промјене, ја набућих на вида Алису и никад јој ни речење не рекдох.

Рече бих га чуо.

Рече бих вам једног вечера (јавно је то било) један мали гимназијалац, гледајући ме и мислећи ми се, толико се био једини, да је одговорио на моје речење: Али то еводине! То да, господице! а начин на који је оно изговорено, највише су ми досади и задовољавају од свих момчињина које сам ја чула. Ја не знам шта ме је удржало, да не подубим тога дечака у оба образа.

